

"Satsa på psykosociala insatser

LÄNET. Psykiatris främsta problem är inte resurs- eller personalbristen. Grundproblemet är synen på barns och ungas lidande. Vi har en tendens att sjukförklara sådant som vi kan se som helt funktionella reaktioner på livets påfrestningar. Det säger Lasse Mattila, som är utbildad sociolog och arbetar som bland annat föreläsare, författare och opinionsbildare.

Inom psykiatri finns en tendens att medicinera sådant som inte handlar om medicinska problem, menar han.

- Hade det biomedicinska perspektivet fungerat och varit framgångsrikt så hade ju den psykiska ohälsan minskat. Men så är ju inte fallet utan ohälsan bara ökar och ökar och det blir fler och fler som diagnostiseras och får en psykiatrisk diagnos, säger Mattila.

Han anser att det inom dagens vård finns en kraftig överdiagnostisering och en lika kraftig övermedicinering.

- Jag har ägnat mitt yrkesverksamma liv, drygt 25 år, i arbetet åt unga och utsatta. Men jag är ingen medicinmotståndare. Det kan finnas tillfällen där man, under en kortare period, kan vara förtjänt av en psyko-farmakabehandling för att skapa förutsättningar för ett behandlande arbete.

Lasse Mattila menar att det finns stora regionala skillnader när det gäller läkemedels- och psyko-farmakabehandling till barn.

- Somliga kanske skulle vilja säga att det finns en kraftig underdiagnostisering i de län eller regioner där det inte förekommer lika ofta. Men jag skulle snarare kunna säga att det också står för psykiatriska diagnosers bristande validitet. För om man tittar på psykiatriska diagnoser så finns det inte något vetenskapligt bakom dem. Utan

Det skulle behövas ett annat perspektiv inom barn- och ungdomspsykiatri anser Lasse Mattila.

FOTO: ELISABETH OHLSON

det bygger på subjektiva bedömningar av beskrivna symtom.

Mattila anser att många har kritiserat det ovetenskapliga bakom psykiatriska diagnoser och att man trots det låter diagnoserna ha en så central plats vid insatser.

När det gäller läkemedelsanvändningen bland barn och ungdomar finns det en tydlig bild i just Västerbotten.

- Det är inga smickrande kurvor om man nu skulle problematisera den här grafiken, säger Lasse Mattila.

Statistiken som kommer från Socialstyrelsen och sträcker sig över en period från 2006 fram till i fjol visar på en tydlig ökning av utskrivning av ADHD-läkemedel och som ligger klart över riksgenomsnittet.

Även utskrivningen av anti-depressiva och neuroleptika läkemedel ökar. Däremot har ut-

skrivningen av lugnande och ångstdämpande medel gått med något i Västerbotten och ligger nu under riksgenomsnittet.

Mattila berättar dessutom att barn som är födda sent på året löper betydligt större risk att diagnostiseras med ADHD jämfört med barn som är födda tidigt på året.

- Jag tror att det vi många gånger ser egentligen är att barn är i olika mognadsfaser.

Detta är något som också syns tydligt inom idrotten då det kan vara stora skillnader i såväl fysisk som psykisk mognad bland jämnåriga barn.

Det Lasse Mattila skulle vilja se är ett annat perspektiv från samhället sida.

- Där skulle vi behöva mycket mer psykologiska eller psykosociala insatser. Och det existerar ju en uppsjö av olika

behandlingsmetoder som inte bygger på den farmakologiska modellen.

Han talar bland annat om olika psykosociala terapier som KBT (kognitiv beteendeterapi) och psykoterapi men pekar också på att det finns olika terapiformer som bildterapi, musikterapi och djur- och naturunderstödda terapier.

- Det existerar alltså en uppsjö med terapier men tyvärr har vi inte riktigt tillgång till det i Sverige, säger Mattila.

En aktuell rapport har visat att bara en procent av alla patienter inom psykiatri får tillgång till psykoterapi.

- Det kan jämföras med till exempel Finland och Tyskland där man har statligt subventionerad psykoterapi under upp till tre års tid.

De har också en annan slags vårdmodell där patienten själv

VK GRANSKAR

I denna serie har vi pratat med drygt 15 familjer som kämpar med att få hjälp och stöd till sina barn. Många av de viktigaste avslöjandena har börjat med ett tips från allmänheten. Du kan tipsa VK via telefon eller mejl. Här du uppgifter som är känsliga - använd i sådana fall vår krypterade tipsfunktion på granskar.vk.se

HANNA ERIKSSON (FOTO)
JOSEFIN ISAKSSON (TEXT)
MONICA G ENGSTRÖM (TEXT)

får välja vilken vård den vill ha.

- De har liksom lyft det utanför psykiatri och det finns ju de som förespråkar att Sverige borde ta efter den modellen som också har visat sig vara väldigt kostnadseffektiv ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Samhällets utbud av behandlingsalternativ är en aspekt på den problematik som finns inom barn- och ungdomspsykiatri men Lasse Mattila pekar också på grundproblemet.

- Jag tycker att vi borde få in mycket mer kontextuella och traumamedvetna perspektiv inom vården. Speciellt när vi vet hur särad livserfarenhet eller barndoms erfarenhet påverkar vår hälsa genom livet. Vi vet att du löper flerfaldig risk för till exempel psykoser, självmord, inlärnings- och beteendeproblematik om du har upplevt svåra saker och exponerats för svåra barndoms erfarenheter.

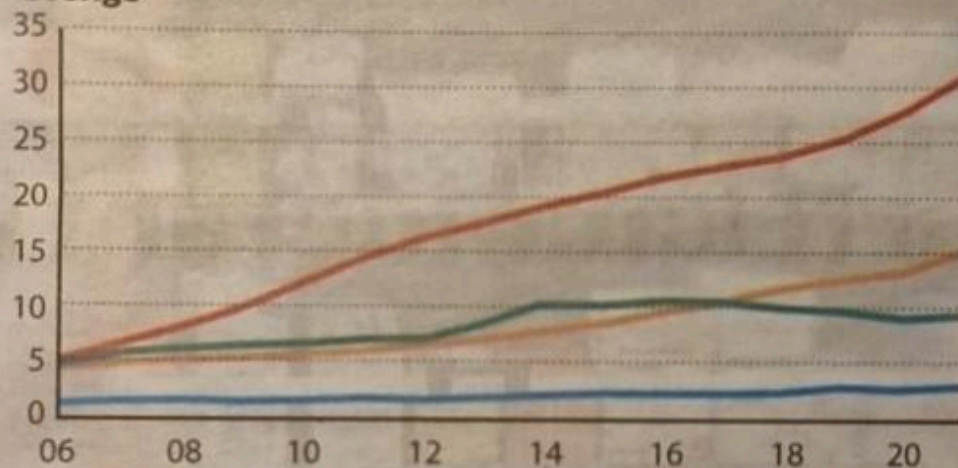
MONICA G ENGSTRÖM

i stället för medicin”

Läkemedelsstatistik

Patienter i åldern 0-17 år per 1000 invånare 2006-2021.

Sverige

Västerbottens län

